

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úmrtí rozvedeného manžela v případě dosud nevypořádaného společného jmění manželů

Úmrtí rozvedeného manžela nebo manželky (dále též jen jako „zůstavitel“) v případě dosud nevypořádaného společného jmění manželů (dále též jen jako „SJM“) může způsobit řadu obtíží právního charakteru, a to jak přeživšímu rozvedenému manželovi (dále též jen jako „rozvedený manžel“), tak dědicům zůstavitele. Byť se má za to, že nejde o tak častý jev[1], neboť při rozvodu manželství dochází často k vypořádání SJM, resp. k úpravě majetkových poměrů a bydlení pro dobu po rozvodu manželství, lze se s ním v praxi opakovaně setkat.

Situace, kdy může dojít ke smrti zůstavitele, aniž by dosud došlo k vypořádání SJM, nastane typicky u tzv. sporného rozvodu manželství, pokud jeden z rozvedených manželů zemře do tří let od právní moci rozsudku o rozvodu manželství, aniž by do této doby došlo k uzavření dohody nebo podání návrhu na vypořádání SJM rozhodnutím soudu. Samozřejmě je možné, že tato situace vyvstane i za jiných okolností, než je smrt před uplynutím tří let od právní moci rozhodnutí u tzv. sporného rozvodu manželství, a to např. při úmrtí manžela v průběhu tříleté lhůty od právní moci rozhodnutí o zrušení SJM, nicméně to by se jednalo o výjimečné případy a navíc trochu jiné právní řešení, neboť by zde byl s velkou pravděpodobností jiný okruh dědiců. Dalšími okolnostmi, kdy v okamžiku úmrtí zůstavitele dosud nebude vypořádáno SJM může být např. ke dni úmrtí zůstavitele dosud pravomocně neskončené řízení o návrhu na vypořádání SJM rozhodnutím soudu nebo situace, kdy byť došlo k vypořádání SJM[2], tak se později ukáže, že rozvedení manželé na nějakou majetkovou hodnotu zapomněli.

Pro následující právní rozbor si dovoluji vycházet z typizované situace, kdy dojde k úmrtí jednoho z rozvedených manželů do tří let od právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství, aniž by mezi nimi došlo k uzavření dohody, případně k podání návrhu, byť jen jednoho z nich, na vypořádání SJM rozhodnutím soudu. Ust. § 163 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, stanoví, že *bylo-li zrušeno, zaniklo-li nebo bylo-li zúženo společné jmění zůstavitele a jeho manžela ještě za života zůstavitele a nebylo-li dosud vypořádáno, patří do pozůstalostního jmění právo na jeho vypořádání*. Budeme-li předpokládat, že zůstavitel nepořídil pro případ smrti, případně pořídil ve prospěch jiných osob než přeživšího rozvedeného manžela, nebo své původní pořízení, které bylo učiněno v jeho prospěch, odvolal, nebude již rozvedený manžel v zásadě dědicem po zůstaviteli a tedy ani účastníkem dědického řízení. Pro postup v dané situaci je vždy nutné zohlednit, o jaké jmění se v nevypořádaném SJM jedná, zda do něho spadají nemovitě věci nebo dluhy, zda tam patří hmotné věci movité vyšší hodnoty, které výlučně jeden z nich dosud užíval atd. Na nastalou právní situaci je možné se dívat ze tří úhlů pohledu, a to jak z pozice advokáta rozvedeného manžela, tak z pozice advokáta potencionálních dědiců zůstavitele nebo samotného notáře, který bude jako soudní komisař provádět úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti.

Rozvedený manžel teoreticky může o existenci dosud nevypořádaného SJM informovat notáře, který byl pověřen, aby prováděl úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti. Bude to praktické zejména v případě, kdy ti, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici, event. ten, kdo se postaral o pohřeb zůstavitele, nebudou informováni o tom, že k okamžiku smrti zůstavitele nedošlo k vypořádání zaniklého SJM nebo jeho části. Rozvedený manžel totiž nebude v řízení o

pozůstalosti jeho účastníkem a notář tak na rozdíl od úmrtí některého z manželů, jejichž SJM zaniklo až smrtí jednoho z nich, neprovede vypořádání společného jmění zůstavitele s rozvedeným manželem.[3] V zásadě jediná možnost rozvedeného manžela jak participovat na řízení o pozůstalosti je možnost být vyslechnut jako svědek, pokud k tomu notář přistoupí. Rozvedený manžel by v řízení o pozůstalosti neměl ani nikoho zastupovat, a to např. ani své nezletilé děti, neboť jeho zájmy a zájmy dědiců zůstavitele, byť by jimi byly i děti rozvedeného manžela, jsou logicky v rozporu.[4]

Rozvedený manžel má tak v zásadě tři možnosti, jak ovlivnit právní vývoj nastalé situace, a to existenci svého a zůstavitelova dosud nevypořádaného společného jmění. Jednak může s dědici uzavřít dohodu o vypořádání SJM ve smyslu ust. § 738 a § 739 občanského zákoníku, dále může podat žalobu na vypořádání SJM, případně se může bránit žalobou na určení, že je výlučným vlastníkem konkrétních věcí, které byly neoprávněně dle údajů dědiců zařazeny notářem do dědictví.[5] Podstatné je, že dohoda o vypořádání se uzavírá mimo řízení o pozůstalosti [6], a též že žalobu na vypořádání SJM lze podat, i když ještě nebylo řízení o pozůstalosti skončeno.[7]

Co se týká potencionálního okruhu dědiců, tito jako účastníci řízení o pozůstalosti mají k dispozici vůči rozvedenému manželovi nepoměrně větší množství procesních prostředků, nicméně zase nemusí být na rozdíl od rozvedeného manžela dostatečně a věrohodně informováni o obsahu a rozsahu dosud nevypořádaného SJM. S ohledem na praktickou stránku věci je i v jejich zájmu, aby došlo ideálně k dohodě s rozvedeným manželem nebo případně k podání návrhu na vypořádání SJM rozhodnutím soudu, neboť následné prokazování po nastoupení zákonné domněnky dle ust. § 741 občanského zákoníku by do budoucna mohlo být zejména vůči katastru nemovitostí problematické.

Notář jako soudní komisař, jak bylo uvedeno výše, o vypořádání společného jmění zůstavitele a rozvedeného manžela v řízení o pozůstalosti nerozhoduje. Zařadí však právo na vypořádání SJM do pozůstalostního jmění, resp. do aktiv nebo pasiv pozůstalosti. S ohledem na to, že notář jako soudní komisař dle ust. § 180 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, *usnesením stanoví obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čistou hodnotu pozůstalosti, popřípadě výši předlužení*, musí se v řízení o pozůstalosti zabývat určením hodnoty předmětného práva na vypořádání. Právě pro tento případ by teoreticky mohl notář vyslechnout rozvedeného manžela jako svědka. Jak uvádí J. Kožiak, *hodnota práva na vypořádání bude přitom rovna jedné polovině celkové čisté hodnoty věcí tvořících společné jmění*.[8]

Může se stát, a nemusí to být úplnou výjimkou, že zůstavitel před svou smrtí uzavře nové manželství, a v řízení o pozůstalosti se tak bude projednávat jak SJM zůstavitele a vdovce/vdovy, tak právo na vypořádání společného jmění zůstavitele a rozvedeného manžela. Je tedy třeba si dle konkrétní pozice právního zastoupení v daném řízení uvědomit, jaké procesní postavení má ten který subjekt a o čem se v řízení o pozůstalosti bude rozhodovat. Byť v případě existence nové manželky nebo manžela, resp. vdovy nebo vdovce, nemusí být osobní situace vždy jednoduchá, lze jistě doporučit, aby dosud nevypořádané společné jmění zůstavitele a rozvedeného manžela řešili oprávněné osoby nejlépe písemnou dohodou, případně žalobou na vypořádání, a to zvláště jsou-li jeho obsahem nemovité věci, případně jiné předměty větší hodnoty. Rovněž to lze výslovně doporučit, jsou-li mezi oprávněnými osobami spory, neboť ponechání vypořádání zákonné domněnce dle ust. § 741 občanského zákoníku situaci nezjednoduší, a to jak např. ve vztahu ke katastru nemovitostí, tak ve vztahu k nakládání s věcí ve spoluvlastnictví.

JUDr. Lucie Kovářová,
advokát

[1] Srovnej KOŽIAK, J. IN: LAVICKÝ, P. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 346.

[2] K vypořádání SJM mohlo dojít dohodou manželů o úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, a popřípadě výživného pro dobu po rozvodu manželství, uzavřenou písemně s úředně ověřenými podpisy již před rozhodnutím soudu o rozvodu manželství, případně např. později uzavřenou dohodou o vypořádání SJM dle ust. § 738 a § 739 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, nebo též pravomocným rozhodnutím soudu o návrhu na vypořádání SJM podaném dle ust. § 740 občanského zákoníku.

[3] Srovnej TLÁŠKOVÁ, Š. IN: SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 330.

[4] Srovnej tamtéž, s. 330.

[5] Srovnej tamtéž, s. 330.

[6] Srovnej tamtéž, s. 331.

[7] Srovnej tamtéž, s. 330.

[8] KOŽIAK, J. IN: LAVICKÝ, P. a kol. op.cit. sub 1, s. 347.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)